

לקט אמרות
חז"ל, רעיונות,
עובדות והנהגות
מגדולי ישראל,
על מדות טובות
שצביאות
לאהבת הזולת,
הנלמדות
מפרשת השבוע

ליקוט ועריכה: יצחק בן אהרן
כל הזכויות שמורות למכון אהבת אמת
© אסור להעתיק, לצלם ולהדפיס
בלי רשות בכתב

איש לרעהו

מכון אהבת אמת - המרכז להעמקת ערכי אהבת הזולת ע"ש ר' צבי יהודה דומוביץ ז"ל
רח' אבן עזרא 2 ירושלים 92424 טל: 02-5671812 פקס: 077-7671812

שבת קודש ד טבת תשע"א שבת - ירושלים 3:59 תלאביב 4:14 חיפה 4:03 מוצ"ש - ירושלים 5:15 תלאביב 5:16 חיפה 5:14 ר"ת 5:51

פרשת ויש מעביר על מדותיו

מעלה נשגבה שלא לנטור למרעים לו, ואף להשיב טובה תחת רעה !

נלמד מהפסוק: "ועתה אל תעצבו ואל יחר בעיניכם כי מכרתם אותי... כי למחיה שלחני אלקים" (פרק מה"ה)

נמצאנו למדים מעלתו המופלאה והנשגבה של יוסף הצדיק, אשר לא די שמחל לאחיו שהשליכוהו לבור נחשים ועקרבים ואחר כך מכרוהו לעבד, אלא אדרבה, עוד ניחמם ועודד את רוחם ודיבר על ליבם כי מעשיהם גרמו לו ולהם טובה גדולה! ובזה הבהיר להם כי זכאים הם ולכן גלגל הקב"ה זכות על ידם.

ידועים דברי חז"ל במצוות פריקה וטעינה (ב"מ לב:): "אוהב לפרוק ושונא לטעון" [=הרואה שתי בהמות, אחת היא של אוהבו וקורסת תחת משאה וצריך לפרוק מעליה את המשא, והשניה היא של שונאו שצריך להטעין עליה משא] "מצוה בשונא" [=עליו להקדים ולטעון את בהמת השונא, וכל כך למה?] "כדי לכוף את יצרו!" [והתוספות דנים אם מדובר בשונא רגיל או בשונא שמצוה לשנאותו] וממשיכה הגמרא ואומרת שאפילו אם צער בעלי חיים דאורייתא [ואז הרי עדיף לפרוק את המשא מבהמת אוהבו של תצטער] אף על פי כן, לכוף את יצרו עדיף על צער בעלי חיים...

מגמרא זו לומדים בעלי המוסר ובראשם הגאון **רבי יצחק בלאזר** זצ"ל כי עיקר כלל התורה ויגיעת האדם הוא לכוף את יצרו ולשבור את רצונותיו ומדותיו הרעות וזה היסוד הגדול בעבודת ה' ואין זו רק מדת חסידות בעלמא, ורק בזה אפשר לקיים את התורה.

הגה"צ רבי יחזקאל לוינשטיין זצ"ל (באור **יחזקאל** ח"ז מאמר כח) שמביא את דבריו, כותב שעל זה נאמר "טוב רש הולך בתומו מעיקש שפתיו והוא כסיל", כי רק הולך בתומו בישרות ללא מדות רעות, רק הוא נקרא טוב בעיניו יתברך. ולכן עדיף על מצות פריקה, לכוף את יצרו ולטעון את בהמת שונאו, שכן אז משבר ומעביר על מדותיו ועדיף שבירת המדות ממצות צער בעלי חיים אף אם נאמר שהיא מדאורייתא. ונמצא מתבאר מהפסוק הנ"ל שעדיף מי שהולך בתמימות ושובר מדותיו הרעות מבעל תורה שאינו מתקן דרכיו.

המנחת חינוך (מצוה פ) מבאר, היאך לצורך כפיית יצרו התירו חז"ל צער בעלי חיים, משום שקיימא לן (וכך כתב הר"ן והנמוקי יוסף) שכל דבר שהוא לצורך האדם מותר להשתמש בבעלי חיים, שהרי לכך הם נועדו. אם כן וודאי שלצורך השגת מעלה רוחנית כזו של כפיית יצרו והעברה על המדות מותר להשתמש בהם.

הגאון רבי יוסף שלום אלישיב שליט"א ביאר (בשם אחד הגדולים) את הפסוק "טובים השנים מן האחד" (קהלת ד"ט) כך: אם רואים אצל שני אנשים שהשלום והשלחה שוררים ביניהם, אין זאת אלא "מן האחד" - מאותו אחד שמעביר על מדותיו ומותר לחברו! שאם לא כן, לא יתכן שהשניים יהיו טובים זה לזה... [שהרי "כשם שאין פרצופיהן שוין כן אין דעותיהם שוות"].

"והחי יתן אל לבו..."
סיפר רבינו יוסף חיים מבגדד זצ"ל: מעשה באדם שנסע מביתו לתקופה מסויימת, ובזמן זה ניצל שכינו את העדרותו והחל לבנות ולהרחיב את דירתו על חשבון שכינו, ועשה הרבה דברים שלא כדין, הן במה שגנב מן עובי הכותל שלו והכניס לרשותו, והן מה שעשה בית הכסא למעלה אצל כותל שלו ובזה מזיק לו, ועוד כמה דברים כיוצא בזה של נזקי שכנים.
כאשר חזר האיש לביתו וראה את כל הנזקים שעולל לו שכינו, חרה לו הדבר עד מאד ובערה בו חמתו, הוא הלך מיד להתלונן בבית הדין ולהביא אליו את שמש בית הדין כדי להזמינו לדין תורה.
והנה לאחר זמן חזר האיש לביתו ללא השמש ונתברר שהתחרט מתביעתו ולא נכנס כלל לבית דין... התפלאו בני ביתו מאד ושאלוהו מדוע חזר בו ואינו מתלונן על שכינו שכך עולל לו? השיב להם בעל הבית כדברים האלו:
"כשהלכתי בדרכי לבית הדין, נזדמן לי לראות הלוויית גביר גדול ומפורסם שנשאו אותו לקברו. ידוע לי כי גביר זה עסק בארבע השנים האחרונות בבניית בית גדול ומפואר לו ולמשפחתו, וממש בזמן האחרון הושלם הבית ועדיין לא הספיק לגור בו והנה עתה מולכין אותו לקברו אמה רוחב על שלוש אמות אורך ושוכב בתוך העפר, ואז אמרתי לעצמי למה אתקוטט ואריב בשביל הדירה הזו שלמעשה אינה שלי... כי קניני העולם הזה הבל ועיקר הקנינים הם של עולם הבא, ולכן החלטתי לוותר על תביעתו..."
עפ"י "בן יהוידע" - ב"מ ל

העלון השבוע מוקדש לעילי נשמת

רבי יעקב קאפל צבי ז"ל בן ר' פרדכי ז"ל

נלב"ע עשרה בטבת

לרגל יום ה'ארצ'י'ט ה'30

ת . נ . צ . ב . ה .

שלא להשתמש ולהנות מממון שאינו שלו!

נלמד מהפסוק: "וילקט יוסף את כל הכסף" (פרק מזיב)

וכתב הרמב"ן: "שהיה [יוסף] איש אמונים שהביא כל הכסף בית פרעה ולא עשה לעצמו אוצרות כסף... אבל נתן למלך הבוטח בו כל הכסף. וקנה לו האדמה... ומצא בזה גם חן בעיני העם, כי ה' הוא המצליח את יראיו".

"צדיקים חביב עליהם ממונם יותר מגופם לפי שאין פושטין ידיהם בגזל" (חולין צא.) וידועה השאלה: מה הרבותא בכך? ועוד: וכי רק הצדיקים אין פושטין ידיהם בגזל?! אלא צ"ל שהצדיקים נזהרים ביותר מלהשתמש ולהנות מממון לא כשר, ולכן חביב עליהם ממונם יותר מגופם כי בממון לא כשר יש חסרון רוחני וזה חשוב להם יותר מחסרון גשמי. ואחד הדוגמאות האופייניות לממון לא כשר הוא כשמקבלים את הממון מאדם שהשיג אותו בדרכים של גזל, ונזהרים הם מלפשוט ידם בממון כזה. (וראה מסגרת).

וכפי שכתב הרמב"ם (פ"ה מגניבה ה"א): "אסור לקנות מן הגנב החפץ שגנב, ועון גדול הוא, שהרי מחזיק ידי עוברי עבירה, וגורם לו לגנוב גניבות אחרות, שאם לא ימצא לקוח אינו גונב. ועל זה נאמר (משלי כט-כד) "חולק עם גנב שונא נפשו". עכ"ל.

וידוע על רבים מגדולי ישראל שהיו מקפידים על ממון המיועד להחזיק ולתמוך בלומדי תורה שיהיה "ממון כשר", היינו שלא יבוא מעסקים שיש בהם עבירה או ממחללי שבת וכיצא באלו.

המליץ על כך המהרי"ץ דושינסקי זצ"ל (בספרו **תורת מהרי"ץ**) את הפסוק "עץ פרי" ופירש רש"י: "שהיה טעם העץ כטעם הפרי" והיינו שיהיה "טעם העץ" - שהוא המחזיק תורה הנקרא "עץ חיים למחזיקים"... טהור כ"טעם הפרי" - כאותו תלמיד חכם הנתמך שהוא הפרי.

יש מי שפירש כך גם את הפסוק (ישעיהו נט): "והוסג אחר משפט וצדקה מרחוק תעמוד". כלומר: כאשר המשפט מוסג לאחור ונרכש הממון שלא במשפט, אזי גם הצדקה, הנעשית בממון זה, עומדת היא מרחוק ואין כל תועלת בה.

עד כמה העריכו חז"ל את מעלתם של אותם אנשים שהיו זהירים במעות, המגיעות להם בדיון, שלא להנות מהן כשהן בספק גזל, ניתן ללמוד ממה שמספרים חז"ל בירושלמי (תענית פ"א הלכה ד):

אדם בא לפני אחד מקרובי רב ינאי ואמר לו: תן לי צדקה כדי שתזכה על ידי. שאל אותו: וכי לא השאיר לך אביך מעות והרי היה עשיר? והשיב: לא השאיר! אמר לו קרובו של רב ינאי: אצלי מופקדים מעותיו של אביך, טול אותן, השיב לו האיש: "שמעית עליהן דאינון סרקין" [=שמעית עליהן שהן ממעות שבאו לידו דרך גזילה ועל כן אינני רוצה להנות מהן]. אמר קרובו של רבי ינאי לאיש זה שלא רצה להנות ממעות אביו משום חשש ספק גזל [אף שלא היו על זה תובעים]: כדאי אתה שתהיה מתפלל על הציבור ותהיה נענה מן השמים!

[א.ה.] נוכל להטעים את הקשר שבין הזהירות מספק גזל לתפלה שתענה, עפ"י המדרש (שמות כב-ג): מנין שכל מי שגזל בידו תפילתו עכורה? שנאמר (ישעיה א) "ובפרשכם כפיכם אעלים עיני מכם גם כי תרבו תפלה אינני שומע". מפני מה? ש"ידיכם דמים מלאו". ומנין שכל מי שמרחיק עצמו מן הגזל תפלתו זכה? שנאמר "נקי כפיים ובר לבב" מה כתיב אחריו? "ישא ברכה מאת ה'".

להחזקת תורה - רק כסף נקי וכשר לחלוטין

המעשה הבא אירע בארה"ב (סיפרו הגר"י זילברשטיין שליט"א בשיעורו כ' אדר תשס"ט): אדם נכנס ביום שישי בצהריים לחנות לממכר מכוניות וביקש לקנות מכונית מפוארת ו"מלכותית". הציע לו המוכר מכונית כזו שעלותה בסך חמישים אלף דולר. האיש הוציא על השולחן את כל הכסף במזומן ורכש בו במקום את המכונית.

כעבור שעה חזר האיש בבהילות-מה לחנות ואמר למוכר שרוצה מאוד למכור לו בחזרה את המכונית שרכש זה עתה ובכל מחיר...! ומוכן למכור לו חזרה אף בעבור עשרת אלפים דולר בלבד... נדהם המוכר ושאלו כשכולו פליאה: "הרי רק לפני שעה קנית את הרכב במחיר מלא?!" התגמגם הקונה ואמר: "נכון, אכן רכשתי, אבל עכשיו דחוף לי למכור אותו..."

כמובן, ניצת חשד בלבו של המוכר. מה עשה המוכר החרוץ? הוא ביקש מהקונה להמתין רגע קט בחדר הסמוך, ומיד טלפן למשטרה וסיפר להם בהתרגשות את פרטי האירוע המוזר. המשטרה הפעם לא איחרה לבוא. היא תיחקרה את הקונה ה"חשוד" מה ראה על ככה... ואף הוא השיב את תשובתו: "ככה עלתה במחשבותי... מה זה איכפת לכם?"

בשעה זו של יום שישי היו המשדרים וסניפי הבנק סגורים ולא יכלו החוקרים לברר ביסודיות את טיבו של ברנש זה, על כן לקחוהו אחר כבוד לבית המעצר, עד שיתברר העניין... וכך נותר שם כארבעה ימים עד יום שני...

השוטרים חקרו אודותיו בכל המקומות הרלבנטיים ובכל מקום שמעו על האיש שהוא נורמלי לחלוטין ואין לו כל עבר פלילי, גם בסניפי הבנק ששם חשבונותיו אמרו שמדובר באדם הגון וישר ללא כל בעיות כספיות. מיהרו, איפוא, השוטרים לבית המעצר ושיחררוהו לחופשי.

אך האיש לא מיהר לשוב לביתו, אלא פנה מיידית לעורך דין והגיש תביעה משפטית על מעצר-שוא, על כך שעצרוהו למשך ד' ימים על לא עוול בכפו. פסק השופט שמגיע לו פיצויים בסך שלוש מליון דולר!

ביקש אותו אדם לתרום את כסף המעשר, בסך שלוש מאות אלף דולר, לאחת הישיבות הידועות. אך הם שלחו לשאול את הגר"י זילברשטיין, האם לקבל ממנו? ומדוע לא? נתברר שהאיש יזם ותיכנן מראש את התחבולה הזו כדי להוציא כסף "עפ"י חוק". הפנה הרב את השאלה להגר"ש אלישיב שליט"א.

הורה הגר"ש: לא לקחת ממנו את התרומה משום שזה כסף שמריח ממנו "גזל". הוא גזל מהמדינה. מלבד זאת יש בכסף חילול שם שמים [כשהתגלה הדבר] וכזה כסף לא נותנים לישיבות קדושות.

מהו "לחם כשר"...

במושג החדרי קוממיות, פעלה מאפיה שסיפקה לחם כשר בהשגחתו המהודרת של הגר"ב מנדלסון זצ"ל, לכל ישובי הסביבה, ואולם ככל שמחזור המכירות גדל, כן גדלו גם הגרעונות הכספיים.

בצר להם לגלגו בעלי המאפיה הלואות גדולות מגמחי"ם שונים, אך המאפיה המשיכה לצבור הפסדים והגיעו למצב של הסתבכות בחובות ללא מוצא. ואז התעוררה השאלה: מצד אחד אין כל סיכוי הנראה לעין להחזיר את ההלוואות, ומאידך, המשך הפעלת המאפיה נחוצה מאוד כדי לספק לחם כשר לאלפי משפחות... מה עושים?

נשאל על כך הגר"י סולובייצ'יק זצ"ל, וכה היתה תשובתו: "לחם כשר הוא אכן ענין גדול עד מאד. אך במה דברים אמורים? כשהלחם כשר מכל הבחינות... לחם כשר, שמיוצר בעזרת כסף "טרף", אינו לחם כשר... כאשר לוקחים הלוואה, תוך ידיעה שבדרך הטבע אין כל סיכוי להחזירה, אין זה אלא "כסף טרף", וגם אם המדובר בקיום מצוה - לא זו הדרך... עפ"י "במחיצתם"

אם מוכיח הזולת, יוכיחנו בצנעה, שלא להלבין

פניו ברבים !

נלמד מהפסוק: "ולא יכל יוסף להתאפק לכל הניצבים עליו" ... (פרק מה"א)

וּכְתַב רִשְׁי: "לא היה יכול לסבול שיהיו מצרים נצבים עליו ושומעין שאחיו מתביישין בהו' ודעו להם". יתר על כן מובא במדרש: אמר רב שמואל בר נחמן, לסכנה גדולה ירד יוסף, שאם הרגוהו אחיו, אין בריה בעולם מכירו. ולמה אמר "הוציאו כל איש מעלי"? אלא כך אמר יוסף בלבו: מוטב שאהרג ולא אבייש את אחי בפני המצרים (תנחומא).

ידועים דברים חז"ל (בבא מציעא ח:): "כל המלבין פני חברו ברבים כאילו שופך דמים". ועוד אמרו (שם): "כל היורדין לגיהנם עולים, חוץ משלושה שיורדין ואין עולין ואלו הן: הבא על אשת איש והמלבין פני חברו ברבים והמכנה שם רע לחברו". ונלמד מזה שיש למלבין פני חברו חומרה שאין ברצח, כי על רוצח לא אמרו שאין לו חלק לעולם הבא כמו שאמרו על מלבין פני חברו].

הרמב"ם (פ"ג מחובל ומזיק ה"ז) כתב: אמרו חכמים הראשונים שכל המלבין פני אדם כשר מישראל ברבים אין לו חלק לעולם הבא". וצ"ע מנין שאיסור הלבנת פנים הוא רק כשמבייש אדם כשר, והרי כמו שבאיסור רציחה אין מחלקים בין אדם כשר לאדם רשע כך מן הדין שיהיה באיסור הלבנת פנים שהוא כרציחה?!

ובמיוחד לאור מה שאמרו חז"ל (סוטה י:): "נוח לו לאדם שיפיל עצמו לתוך כבשן האש ואל ילבין פני חברו ברבים". וכתב **רבינו יונה** (שער ג' סי' קלט) שהלבנת פנים היא אבק רציחה והיינו שדין הלבנת פנים כדין רציחה ולכן דינו יהרג ואל יעבור.

והפני יהושע למד מגמרא זו שמכאן מוכח שהמלבין פני חברו ברבים אין לו חלק לעולם הבא, שהרי המאבד עצמו לדעת אין לו חלק לעולם הבא, ואם מצינו כאן שהתירו לאדם לאבד עצמו כדי לא להלבין פני חברו, ואשר לולא זה שהמלבין היה חמור כל כך, וודאי לא היו מתירים לו לאבד עצמו, אלא מכאן מוכח שעוון זה של הלבנת פנים חמור הוא מכל העבירות ולכן אין לו חלק לעולם הבא, ומטעם זה הותר לאבד עצמו ובלבד שלא ילבין פני חברו.

לאור האמור, יוצא לדינא, שכמו שלענין רציחה אמרינן יהרג ואל יעבור משום "מאי חזית דדמא זידך סומק טפי דילמא דמא דחברך", הוא הדין גם לענין הלבנת פנים שדנים אותו כשופך דמים, וממילא יהיה מחוייב לההרג ולא להלבין פני חברו. ומכל מקום מלשון הגמרא חזינן שלא כך הדין שהרי אמרו בלשון "נוח" לו לאדם וכו' ולא "חייב".

אך אף אם נימא שאין חיוב ממש לההרג ולא להלבין, אך וודאי דומה המלבין לשופך דמים, וא"כ צ"ע מדוע לחלק בין הלבנת אדם כשר שאסור להלבין פניו, לאדם רשע ושאיף הוא צלם אלוקים] שמוותר להלבין פניו. וצ"ע. (נשמח לקבל תשובות מהקוראים הנכבדים).

"חלילה שתצא תקלה על ידי..."

אחד מראשי השיבות בחו"ל, הגיע עם קבוצת בחורים מתלמידיו לארץ ישראל. פנה ראש הישיבה לביתו של ראב"ד העדה החרדית הגאון **רבי ישראל יעקב פישר זצ"ל** והפציר בו מאד שיעתר לבקשת התלמידים המבקשים שיבחן אותם על לימודיהם בשולחן ערוך חלק יורה דעה. "אם הרב יבחן אותם יהיה בזה חיזוק גדול עבורם" - טען ראש הישיבה.

ואכן בשעת בוקר הגיעו כעשרים בחורים עם ראש הישיבה, ונכנסו כולם לחדרו של הראב"ד וישבו במקומם. והנה להפתעתם ביקש הראב"ד מכל הבחורים לצאת מהחדר וביקש שישאר רק תלמיד אחד. לאחר שיצאו פנה הראב"ד לראש הישיבה ואמר: "ימחל נא ראש הישיבה ויצא גם הוא" ... כך ישב הגר"י פישר עם כל בחור בנפרד ובחנו. הבחינה נמשכה שעה ארוכה עד זמן מנחה.

משנסתיימה הבחינה, נכנסו כולם לחדר וראש הישיבה שאל: "כיצד שולטים הבחורים על החומר הנלמד?" השיב הראב"ד: "כולם ענו. אחד יותר ואחד פחות אך כולם ענו".

כשהלכו לדרכם הסביר הראב"ד את פשר הנהגתו: דעו לכם מהי הלבנת פנים. אי אפשר לבחון בחור בזמן שיושב שם בחור אחר, שכן אם לא ידע לענות הרי חברו יראה בקלונו ח"ו. איני יכול לתת יד לדבר כזה. הסכמתי לבחון, אך חלילה שתצא תקלה תחת ידי" **מתוך מאמר לזכרו**

הסר כעס מלבך

להסיר מדת הכעס ולנהוג בנחת עם הזולת !

נלמד מהפסוק: "ידבר נא עבדך דבר באזני אדוני ואל יחר אפך בעבדך" (פרק מד"ח)

נשאלת השאלה: לשם מה הוצרך יהודה לבקש "ואל יחר אפך" אלא, מפרש הכלי יקר: משום שכך טבעו של כעס, שמביא לידי טעות. לכך הקדים יהודה לבקש מיוסף שלא יכעס, כדי שיכיר נסו דבריו הנוכחים וטענותיו ההגיוניות באוזניו. שכן אם יכעס, יגרום על ידי כך שלא יבין ולא יקבל טענותיו אף אם טובים ונוכחים הם ולא יוכל לשפוט בצדק.

כשבני אדם כועסים ומחזיקים בכעסם - כותב האורחות צדיקים - אינם משימים לבם על מה שעושים, ועושים הרבה ענינים בכעסם מה שלא היו עושים בלא הכעס, כי הכעס מוציא שכלו של אדם מקרבו, עד שמרבה דברי הכעס ונכנס במחלוקת וקנטורים.

"הכעסן אין לו חן בעיני הבריות והוא שנוא בעיניהם ומתוך כך אין מעשיו מקובלים בעיני הבריות. ואפילו אם יש בידו תורה ומעשים טובים, אין העולם למדין ממנו. הכעסן הוא כובד על בני ביתו, השומעין תמיד כעסו ותלונותיו, וקרוב הדבר לו לבוא לידי תקלה, מפני שמטיל אימה יתירה".

באחת מאגרותיו כתב הגאון **רבי צבי פסח פרנק זצ"ל** (הובא בשביבי אור) את הדברים המאלפים הבאים: "כדאי הוא לאדם להתרגל ולהתלמד שלא להתרגז משום דבר, ואיזהו גיבור הכובש את כעסו, ואחרי ההתבוננות מתברר כי האדם ברוב כעסו מזיק לעצמו הרבה יותר משהוא חושב לעשות לחברו, ומה בצע למי ששרוי תמיד בכעס, שהוא תמיד מלא חרטה ומאבד את זמנו ומחליש את כוחו ומביא על עצמו כאבים שאינם כדאים כלל".

בישוב הדעת ובניחותא...

הגאון **רבי משה שמואל שפירא זצ"ל**, כשהגיע בשיעוריו לגמרא (גיטין ז.) האומרת "שלשה דברים צריך אדם לומר בערב שבת עם חשיכה", שצריך לומר אותם בניחותא, הביא את דברי הגאון **רבי חיים מוולאז'ין זצ"ל** שאמר כי פעם אחת בנחת תועיל יותר ממאה פעמים שלא בנחת...

וסיפרה הרבנית שכך היה נוהג רבי משה שמואל בביתו, וכשהיה אחד הילדים עושה מעשה בבית שהיה צורך להוכיחו על כך, לא היה רבי משה שמואל מוכיחו מיד באותו זמן שעשה את המעשה, אלא היה ממתין כל פעם עד לערב ורק אז היה מוכיחו על מעשיו, כל זאת כדי שלא תהיה תוכחתו מתוך כעס, אלא בישוב הדעת ובניחותא.

מי דעת

ומי כעמך ישראל

סיפורים בני זמננו

נטורי קרתא

לבן שאכן מדובר בנשף שיתקיים לאור הירח מתחילת הלילה ועד סופו!

מה קורה פה? הלוא מדובר באחד מגאוני ירושלים! מצדיקי עולם! הבחור מרגיש שהוא עומד להתעלף. עולמו מתערער ובאותו לילה הוא לא מצליח להירדם. בשטרויס חצר התפללו רק כותיקין, מנין אחר לא היה. רבי שמחה זיסל מצטרף לתפילה אך מוחו נתון במקום אחר. וליבו סוער.

בתום התפילה הוא מחליט למצוא מנוח לנפשו ופשוט ניגש לכיוון המקום בו יושב רבי צבי הירש. שמחה זיסל הינו בחור למדן, מהטובים שבחברון, אך כל אלה לא תורמים לביטחונו העצמי ברגע זה. הרעד הפנימי מקבל ביטוי חיצוני. הוא נעמד ליד רבי צבי הירש ופשוט רועד...

מה ישאל? ומה יענו לו?

רבי צבי הירש רואה אותו, מבחין שהוא רוצה משהו, ומורה לו להתקרב. שמחה זיסל כבר עומד ממש בסמוך אליו אך המילים נעתקות מפיו. הגוף רועד. השפתיים רועדות. "וואס איז געשען?!" (=מה קרה?) מתעניין רבי צבי הירש והבחור מצליח לפלוט: "אני מאוד מתבייש לדבר אבל יש לי א שטארקע קושיה!" (=קושייה חזקה). "א שטארקע קושיה? בא נשמע!"

"אתמול. בחצות לילה. חזרתי..."

"אוו!" - עוצר אותו רבי צבי הירש - "הבנתי... שמחה זיסל תפסיק לדבר. אני רואה שאתה רועד. תתיישב!"

"אומר לך דבר אבל אל תספר אותו לאף אחד בעולם!" ("כיום מותר לספר זאת" קופץ בנו שליט"א 80 שנה קדימה...) "כאן בשטרויס חצר, התאגדנו חבורה קטנה בה חברים רבי מאיר סמיצער ("ראש הקנאים"), ועוד שניים מלבדי. יש לנו תורנות לעקוב אחר המודעות כדי לדעת "זוען די טומאה ארבעט אין ירושלים" (אימתי הטומאה פועלת בעיר) ובזמן הזה קיבלנו על עצמנו לשבת וללמוד ברציפות ללא אוכל וללא שתייה - כדי לדחות את הטומאה".

"יקירי; מחר זה התור שלי! ואם מחר תורי ללמוד אז אני צריך לדעת מה הן השעות שלי. מתי אתה חושב שאני יכול לעקוב אחר המודעות? רק בחצות הלילה כשהרחוב שומם. אז מה אני אשם שבגלל ההתמדה שלך חזרת מאוחר ווהפתעת אותי!..."

* * *

למותר לציין שלמחרת ערך רבי צבי הירש "משמר" (ללא אוכל וללא שתייה!) מתחילת הלילה ועד סופה!

מהיכן נודע לרבי מרדכי הסיפור? לימים הופיע ראש ישיבת חברון להשתתף בשמחת ארוסיו של בנו הגדול, ובהזדמנות זו שמע ממנו רבי מרדכי את הסיפור מתחילתו ועד סופו.

רובם ככולם של הסיפורים שמגיעים אלינו הינם כתובים, בכתב יד או במחשב. את הסיפור הבא שמענו בעל פה מאחד מיקירי ירושלים שכיום מתגורר באשדוד. ידיד וותיק של עלון 'איש לרעהו', הלא הוא הרה"ג רבי מרדכי וייספיט שליט"א - מאנשי 'שערי חסד'.

השתדלנו להעביר אל המקלדת את הסיפור כולו, אך בהחלט לא הצלחנו להעביר את ה"ווארימקייט" (=החמימות) בה נאמרו הדברים, ואת הקול שעלה מידי פעם למעין שאגה של "מגיד ירושלמי". הסיפור מעורר כיסופים לעולם של פעם, בו דמותו של הקנאי לדבר השם התבטאה בראש ובראשונה בדרישה חסרת מעצורים מעצמו!

* * *

אבי, הגאון והצדיק רבי צבי הירש ווייספיט זצ"ל התגורר ב"שטרויס חצר". אותה פינה מוסרית מבעבעת בלב ירושלים העתיקה. אתה יודע מי הוא היה? תשמע; רצו למנות אותו כרב ב"שטרויס חצר". ולא היו חסרים שם מועמדים. היו שם גאונים וצדיקים גדולים! אבל אבא לא רצה להיות רב - אפילו שמאוד ביקשו ממנו. מדוע? כי מורו ורבו הגאון והצדיק רבי הירש מיכל שפירא זצ"ל אמר לתלמידיו שלא יטלו רבנות. מה הטעם? ווייסט מען נישט! (=לא יודעים!)

היה לו, לרבי הרש מיכל, כולל אברכים. למדו שם סוגיות עמוקות וקשות בנגלה, וגם הרבה מתורת הנסתר. בשעת לימוד הקבלה היו מונחים לידם ספרי תהילים, וכאשר אדם זר נכנס מיהרו לומר תהילים והזר היה סבור שנקלע לחבורה של "תהילים זאגערס"... באותה חבורה קדישא הסתופף אבי. אתה מבין במה דברים אמורים?

* * *

חצות ליל. הבחור שמחה זיסל ברוידא (לימים ראש ישיבת חברון) חוזר מהישיבה. הסמטאות שקטות. שוממות. לפתע הוא מבחין בדמות שמעינית בלוח מודעות. "מעניין!" הוא חושב לעצמו "רבי צבי הירש ווייספיט קורא מודעות באמצע הלילה. נו, כנראה שמדובר במודעה חשובה, וודאי גם מעניינת..."

הוא מתקרב בלאט. לא רוצה להפריע. רבי צבי הירש לא מבחין שדמות כלשהי עומדת מאחוריו, מציצה ועוקבת אחר המודעה בה הוא מעיין. כבר בהשקפה ראשונה מבחין רבי שמחה זיסל, שהמודעות בלוח אינן משלנו. לא "אבן מקיר תזעק"; לא "קול קורא"; לא "ירושלים תיתן קולה" ואפילו לא "נפלה עטרת ראשנו".

במה מעיין רבי צבי הירש? במודעה שמבשרת על נשף ריקודים שיתקיים מחר בלילה, ב'קליה' שבים המלח!

שמחה זיסל נחרד. רבונא דעלמא כולה! זה מה שיש לצדיק רבי הירש לקרוא באמצע הלילה? הוא חושב לעצמו "אולי בכל זאת טעית", עיניו נצמדות שוב למודעה שם הוא מגלה שחור על גבי

לעילי נשמת

ר' אברהם כהן בן תמר נלב"ע ו' טבת
צרת שושנה טאגר בת אסתר לבית פינטו נלב"ע ח' טבת
צרת דליה חנה בת אסתר פינטו נלב"ע ט"ו טבת